

บทที่ 4

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประเมินหาความเสี่ยงด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตำแหน่งที่ตั้งโรงไฟฟ้า โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดพื้นที่สำหรับงานวิจัย
2. การสำรวจข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูล
3. ประเมินความเสี่ยงด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์
4. การวิเคราะห์หาค่าตำแหน่งที่เหมาะสมและค่าความอ่อนไหว
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 การกำหนดพื้นที่สำหรับงานวิจัย

พื้นที่สำหรับงานวิจัย

เพื่อทำการสำรวจรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ในบริเวณพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือบริเวณสหกรณ์โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เนื่องจากบริเวณโดยรอบสหกรณ์มีสมาชิกของสหกรณ์เลี้ยงโคนมอย่างหนาแน่น จากการศึกษาวิจัยมีสมาชิกสหกรณ์เลี้ยงโคนมทั้งสิ้นประมาณ 20,000 ตัวทำให้เชื่อได้ว่ามีศักยภาพในการสร้างโรงผลิตไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพเพื่อรองรับความต้องการใช้พลังงาน ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน อีกทั้งเป็นการลดการเกิดก๊าซเรือนกระจกที่กำลังมีปัญหามากในปัจจุบัน ถ้าพิจารณาตำแหน่งที่มีความเป็นไปได้ มีอยู่ 3 ตำแหน่ง คือ พื้นที่ที่มีจำนวนประชากรสูงสุด พื้นที่ในเขตสหกรณ์โคนม และพื้นที่ที่มีจำนวนวัวหนาแน่น

4.2 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์

การรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง

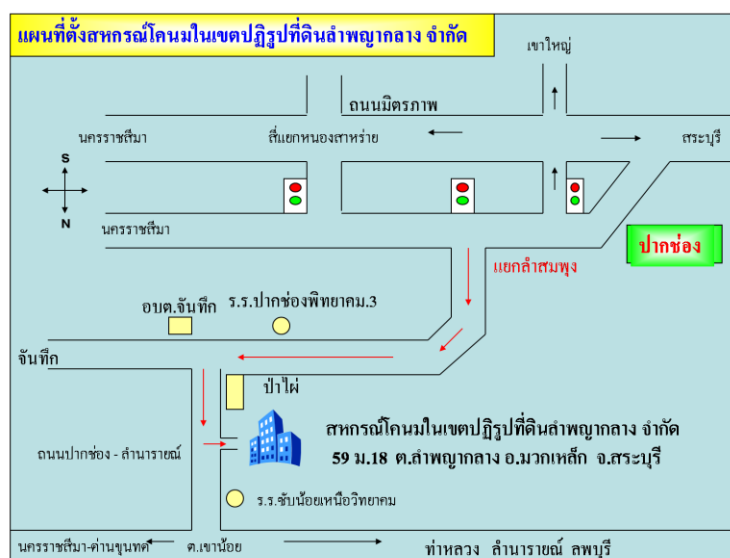
เพื่อทำการสำรวจรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ในบริเวณพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือบริเวณสหกรณ์ โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี แผนที่แสดงที่ตั้ง

ของสหกรณ์โคนมดังภาพที่ 4.1 โดยรวบรวมข้อมูลและศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น เช่น จำนวนโคนม ลักษณะการขนส่งนํ้านม ระยะทางการขนส่งนํ้านม ปริมาณนํ้านมที่ขนส่งต่อเที่ยว ปริมาณมูลที่เกิดขึ้นต่อวัน ปริมาณมูลที่สามารถรวบรวมได้ต่อวัน วิธีการจัดการกับมูลโคนม เป็นต้น ข้อมูลความต้องการไฟฟ้า ข้อมูลการเกิดไฟฟ้าขัดข้อง ข้อมูลการใช้ไฟ ข้อมูลราคาปุ๋ย ข้อมูลการใช้ปุ๋ย ข้อมูลเรื่องนมล้นตลาด ฯลฯ

ในการสำรวจ และรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการออกสำรวจข้อมูล โดยการออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลสมาชิกสหกรณ์โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินลำพญากลาง ซึ่งอยู่ในเขตตำบล ลำพญากลางและตำบลลำสมพุง ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับตำบลลำพญากลาง พร้อมกับได้แจ้งขอข้อมูลกับทางสหกรณ์ช่วยส่งต่อไปกับสมาชิกสหกรณ์ และจัดเก็บข้อมูลลงระบบฐานข้อมูล

ภาพที่ 4.1

แผนที่ตั้งสหกรณ์โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินลำพญากลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

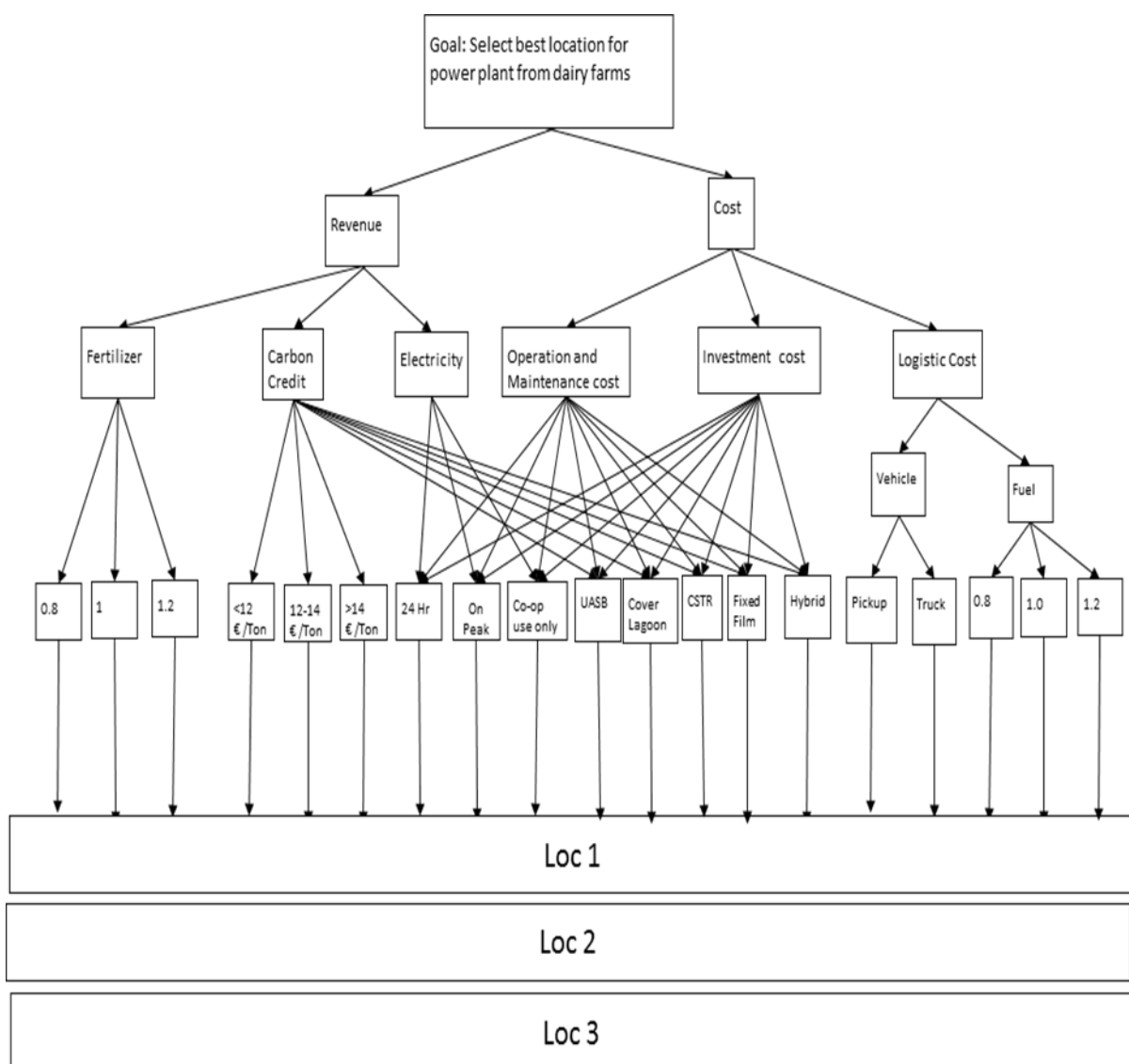
การรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสอบถามจากเกษตรกรแล้ว การรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านอื่นๆ จำเป็นต้องมีการปฏิบัติเช่นกัน ข้อมูลอื่นๆ ที่ต้องทำการรวบรวมได้แก่ ข้อมูลการลงทุนตามเทคโนโลยีต่างๆ ข้อมูลการบริหารโรงไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ ข้อมูลเรื่องเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่นิยมใช้ในโรงไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ ข้อมูลการบำรุงรักษา ระบบผลิตก๊าซชีวภาพและโรงไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ ข้อมูลเรื่องการค้าขายขนส่ง ข้อมูลเรื่องการค้าคาร์บอนเครดิต

และสุดท้ายในการเตรียมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลที่มีผลต่อบัณฑิตในการเลือกตำแหน่งที่ตั้งของโรงไฟฟ้า เพื่อนำมาใช้ในการให้คะแนน โดยการแสดงผลเป็นแผนภูมิต้นไม้ดังภาพที่ 4.2 แล้วแสดงผลของแต่ละหัวข้อ โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 4.2

แผนภูมิต้นไม้ในการเลือกตำแหน่งโรงไฟฟ้าที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลโคนม

ค่าใช้จ่ายในการลงทุน

พิจารณาจาก เทคโนโลยีที่ใช้ผลิตก๊าซชีวภาพซึ่งต่างกัน 5 เทคโนโลยี ได้แก่ เทคโนโลยีการไหลขึ้น (Upflow Anaerobic Sludge Blanket: UASB), เทคโนโลยีถังกวนสมบูรณ์ (Completed Stirred Tank Reactor: CSTR), เทคโนโลยีบ่อคลุม (Cover Lagoon or Modified Cover Lagoon), เทคโนโลยีตรึงฟิล์ม (Fixed Film) และเทคโนโลยีรางลูกผสม (Hybrid Channel Digester) โดยแต่ละเทคโนโลยีจะให้ปริมาณก๊าซชีวภาพที่ต่างกัน เนื่องจากมีปริมาณก๊าซที่ผลิตได้ต่างกัน มีการคำนวณปริมาณก๊าซต่างกัน และมีค่าลงทุนในแต่ละเทคโนโลยีต่างกัน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน แบ่งได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

ราคาระบบต่อปริมาตรของระบบผลิตก๊าซชีวภาพแยกตามเทคโนโลยี

การวิเคราะห์	เทคโนโลยีการไหลขึ้น	เทคโนโลยีบ่อคลุม	เทคโนโลยีถังกวนสมบูรณ์	เทคโนโลยีตรึงฟิล์ม	เทคโนโลยีรางลูกผสม
ราคาระบบต่อปริมาตรระบบ (บาท/ลบ.ม. ปริมาตรระบบ)	12498	736	8592	7157	5010

นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการลงทุนยังรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการสร้างระบบไฟฟ้าในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อขายให้กฟภ. หรือ ใช้ในสหกรณ์ นอกจากนี้ การขายไฟให้การไฟฟ้าจำเป็นต้องใช้หม้อแปลงและสายส่ง ขณะที่การใช้ไฟในสหกรณ์ไม่จำเป็นต้องใช้หม้อแปลงและสายส่ง ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการประเมินค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและการซ่อมบำรุง

พิจารณาจากการบริหารโรงไฟฟ้า ซึ่งไฟฟ้าที่ได้จากก๊าซชีวภาพสามารถจัดการได้ 3 รูปแบบคือ เดินเครื่องตลอด 24 ชั่วโมง เดินเครื่องเฉพาะช่วงที่มีการใช้ไฟฟ้าสูง และเดินเครื่องเพื่อใช้งานในสหกรณ์โคนม โดยการจัดการในแต่ละรูปแบบจะมีค่าใช้จ่ายต่างกันเช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่เดินตลอด 24 ชั่วโมงจะมีขนาดเล็กกว่า เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่เดินเฉพาะช่วงที่มีการใช้ไฟฟ้าสูง อีกทั้งใช้หม้อแปลงขนาดเล็กกว่า

นอกจากจะต้องคำนึงถึงการดำเนินการและการซ่อมบำรุงเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแล้ว ยังต้องคำนึงถึงระบบผลิตก๊าซชีวภาพด้วย โดยค่าใช้จ่ายในการดูแลระบบต่างๆ แตกต่างกันไป ตามความยากง่ายในการดูแลรักษา สำหรับระบบผลิตก๊าซชีวภาพ ต้นทุนในการดำเนินการและการซ่อมบำรุงระบบอยู่ที่ 2.5% ของต้นทุนการก่อสร้าง ด้วยเหตุนี้ทำให้สามารถใช้สัดส่วนของ ต้นทุนก่อสร้างในการหาสัดส่วนของการดำเนินการและการซ่อมบำรุงสำหรับระบบผลิต ก๊าซชีวภาพได้เช่นกัน ใช้ข้อมูลจากเอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “การคำนวณต้นทุน การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน” โดยนายพินิจ ศิริพิฤกษ์พงษ์ ฝ่ายบริหารงานวิจัยและ พัฒนา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

เนื่องจากมีฟาร์มโคนมกระจายตัว ดังนั้นระยะทางระหว่างฟาร์มโคนมไปยังตำแหน่ง ที่มีความเป็นไปได้ในการตั้งโรงไฟฟ้าในตำแหน่งต่างๆ จะมีผลต่อความคุ้มค่า สามารถหา ค่าใช้จ่ายในการขนส่งมูลโคนมจากฟาร์มไปยังโรงผลิตก๊าซชีวภาพและโรงไฟฟ้าหาได้จากสมการ 4.1 และ สมการ 4.2 นำข้อมูลตำแหน่งจากเครื่องมือวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ ร่วมกับโปรแกรมระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการหาระยะทางที่สั้นที่สุดของการขนส่งมูลโค นม เพื่อประกอบในการคิดต้นทุนด้านการขนส่ง และได้้นำแนวคิดแบบ Logistic Cost เข้ามา ประยุกต์ใช้ในงานวิจัย เพื่อให้การขนส่งมูลโคมีประสิทธิภาพและเกิดต้นทุนด้านการขนส่งที่ต่ำ ที่สุด

ค่าขนส่งมูลโคนมที่มีน้ำหนักบรรทุกทุก 1,000 กิโลกรัมต่อ 1 รอบ (LC_j) ซึ่งมีหน่วยเป็น บาท, สามารถหาได้จากสมการ (4.1) ดังนี้

$$LC_j = \sum_{k=1}^N \left[\left(\frac{Q_{kj}}{1000} \right) \times (2D_{kj} \times \{fc + mc + lc\}) \right] \quad (4.1)$$

โดยกำหนดให้ Q_{kj} = ปริมาณมูลโคนมที่ครวเรือน k ไปยังโรงผลิตไฟฟ้า j หน่วยเป็นกิโลกรัม

D_{kj} = ระยะทางจากครวเรือน k ไปยังโรงผลิตไฟฟ้า j หน่วย เป็นกิโลเมตร (ได้จากระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์)

fc = อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันของรถหน่วยเป็นบาทต่อ กิโลเมตร

mc = ค่าบำรุงรักษารถยนต์หน่วยเป็นบาทต่อกิโลเมตร

lc = ค่าแรงงานสำหรับคนขับรถหน่วยเป็นบาทต่อกิโลเมตร

N = จำนวนรอบในการขนส่งทั้งหมดคือ 61 รอบ

ค่าขนส่งมูลโคนมรวมทั้งหมด(TC) หน่วยเป็นบาทต่อปี หาได้จากสมการ (4.2) ดังนี้

$$TC = \sum_{j=1}^N (LC_j) \times 365 \quad (4.2)$$

จากสมการที่ 4.1 จะเป็นค่าขนส่งมูลโคนมโดยวิธีการวิ่งรับเป็นกลุ่มที่ครัวเรือนอยู่ใกล้กันจนได้นำหน้าบรรทุกที่ 1,000 กิโลกรัมแล้วจึงจะวิ่งไปส่งมูลโคนมที่ตำแหน่งที่มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างโรงผลิตไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ ดังนั้นจากการคำนวณนำหน้ามูลโคนมทั้งหมดจะต้องใช้รถในการวิ่งรับส่งทั้งหมด 61 รอบจึงจะสามารถขนส่งมูลโคนมจนหมดใน 1 วัน ดังนั้นค่าขนส่งรวมทั้งหมดจะหาได้จากสมการที่ 4.2

โดยวิธีการเก็บรวบรวมมูลโคนมจะอ้างอิงจากการใช้รถกระบะซึ่งมีขีดความสามารถบรรทุกน้ำหนักได้ 1,000 กิโลกรัมวิ่งเก็บมูลโคนมในบริเวณครัวเรือนใกล้กันให้ได้ น้ำหนักที่บรรทุกได้ก่อนที่จะวิ่งไปยังที่ตั้งโรงไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพ นอกจากนี้เพื่อให้ได้ต้นทุนการขนส่งที่มีความใกล้เคียงความเป็นจริงในงานวิจัยนี้จึงได้รวมค่าใช้จ่ายในเรื่องของการบำรุงรักษารถยนต์ที่ใช้สำหรับการขนส่ง, อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมัน และ ค่าจ้างแรงงานสำหรับผู้ขับขีรถขนส่งมูลโคนม โดยปัจจัยที่กล่าวมาจะสะท้อนถึงต้นทุนด้านการขนส่งทั้งหมด ขณะเดียวกัน หากมีการคำนึงถึงการใช้รถขนาดเล็กซึ่งขีดความสามารถบรรทุกน้ำหนักได้ ถึง 4,000 กิโลกรัม ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงและอัตราสิ้นเปลืองน้ำมันอาจเปลี่ยนแปลงไป แม้ว่าค่าจ้างแรงงานสำหรับผู้ขับขีรถขนส่งมูลโคนมจะไม่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ค่าขนส่งที่เกิดขึ้นสามารถพิจารณาจากค่าน้ำมันเช่นกัน โดยการคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าขนส่งเมื่อพิจารณาค่าน้ำมันแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ปัจจัยจากราคาน้ำมันเมื่อราคาเป็น 0.8 เท่าของราคาน้ำมันปัจจุบัน ราคาน้ำมันปัจจุบัน และ ราคาน้ำมันปัจจุบัน ให้เป็น 1.2 เท่าของราคาน้ำมันปัจจุบัน จากนั้นหาสัดส่วนของราคาน้ำมันทั้งสามกลุ่มใน 5 ปี

ผลตอบแทนจากการขายไฟ

ผลตอบแทนจากการขายไฟแบ่งการพิจารณาเป็น 3 กรณีคือ ขายไฟให้ กฟภ. ตลอด 24 ชั่วโมง ขายไฟให้ กฟภ. ในช่วงที่มีการใช้ไฟสูง และขายไฟให้ กฟภ. หลังจากเหลือใช้ในสหกรณ์โคนม ซึ่งการพิจารณาทั้ง 3 แบบ สามารถสรุปได้ตามสมการดังต่อไปนี้

1) การขายพลังงานไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ตลอดเวลา

การขายพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากก๊าซชีวภาพให้กับ กฟภ. ตลอดเวลาเป็นที่นิยมและแพร่หลายมากในปัจจุบัน โดยทางภาครัฐบาลจะสนับสนุนค่าส่วนเพิ่ม (Adder) ให้กับผู้ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพที่มีขนาดกำลังการผลิตที่ต่ำกว่า 1 เมกกะวัตต์ ในราคาหน่วยละ 0.50 บาท โดยมูลค่าของการขายพลังงานไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตลอดเวลาหน่วยเป็นบาทต่อเดือน (P_A) สามารถหาได้จากสมการที่ 4.3

$$P_A = (E_p \times EB_p) + (E_{OP} \times EB_{OP}) + ((E_p + E_{OP}) \times (F_t + A_d)) \quad (4.3)$$

โดยกำหนดให้ E_p = ค่าพลังงานไฟฟ้าในช่วงเวลา Peak หน่วยเป็น กิโลวัตต์ - ชั่วโมง

EB_p = ค่าไฟฟ้าฐานในช่วงเวลา Peak หน่วยเป็น บาทต่อ กิโลวัตต์ - ชั่วโมง

E_{OP} = ค่าพลังงานไฟฟ้าในช่วงเวลา Off Peak หน่วยเป็น กิโลวัตต์ - ชั่วโมง

EB_{OP} = ค่าไฟฟ้าฐานในช่วงเวลา Off Peak หน่วยเป็น บาทต่อ กิโลวัตต์ - ชั่วโมง available

F_t = ค่าต้นทุนแปรผันอัตโนมัติหน่วยเป็น บาทต่อ กิโลวัตต์ - ชั่วโมง

A_d = ค่าส่วนเพิ่ม (Adder) หน่วยเป็น บาทต่อกิโลวัตต์ - ชั่วโมง

2) การขายพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากก๊าซชีวภาพให้กับ กฟภ. ในเฉพาะช่วงเวลา On – Peak
 การขายพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากก๊าซชีวภาพให้กับ กฟภ. ในเฉพาะช่วงเวลา On – Peak เป็นวิธีการจัดการพลังงานอีกแบบที่ผู้ผลิตไฟฟ้าสามารถทำได้ (Non firm) การจัดการ
 ในลักษณะนี้อัตราค่าไฟฟ้าฐานจะมีราคาที่สูงกว่าราคาในช่วง Off – Peak และนอกจากค่าไฟฟ้า
 ฐานที่จะได้รับ ทางผู้ผลิตไฟฟ้าเองจะได้รับค่าส่วนเพิ่ม ในราคาหน่วยละ 0.50 บาท โดยมูลค่าของการ
 ขายพลังงานไฟฟ้าให้กับ กฟภ. ช่วงเวลา On - Peak (P_p) สามารถหาได้จากสมการที่ 4.4

$$P_p = E_p \times (EB_p + F_t + A_d) \quad (4.4)$$

3) การผลิตพลังงานไฟฟ้าใช้ในสหกรณ์

ในปัจจุบันสหกรณ์โคนมในเขตปฏิรูปที่ดินลำพูนกลาง มีต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายด้าน
 พลังงานไฟฟ้าที่ค่อนข้างสูงอยู่ที่ 3,857,835 บาทต่อปี การผลิตพลังงานไฟฟ้าใช้ในสหกรณ์ถือเป็น
 วิธีการจัดการพลังงานอีกทางหนึ่ง ที่สามารถทำได้ เพื่อให้สหกรณ์ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้าน
 พลังงานไฟฟ้าลงได้และยังสร้างความน่าเชื่อถือให้กับระบบไฟฟ้าในสหกรณ์ได้ โดยมูลค่าของ
 การผลิตพลังงานไฟฟ้าใช้ในสหกรณ์หน่วยเป็นบาทต่อเดือน (P_c) สามารถหาได้จากสมการที่ 4.5

$$P_c = (E_c \times (EB_N + F_{IN})) + (E_d \times (EB_p + F_{IA} + A_d)) \quad (4.5)$$

โดยกำหนดให้ E_c = ค่าพลังงานไฟฟ้าของสหกรณ์หน่วยเป็น กิโลวัตต์ - ชั่วโมง
 EB_N = ค่าไฟฟ้าฐานของสหกรณ์หน่วยเป็น บาทต่อ
 กิโลวัตต์ - ชั่วโมง
 F_{IN} = ค่าต้นทุนแปรผันอัตราในมิติขายปลีกหน่วยเป็น บาทต่อ
 กิโลวัตต์ - ชั่วโมง
 E_d = ค่าผลต่างของพลังงานระหว่างสหกรณ์กับการผลิตไฟฟ้า
 หน่วยเป็น บาทต่อ กิโลวัตต์ - ชั่วโมง
 F_{IA} = ค่าต้นทุนแปรผันอัตราในมิติขายเฉลี่ยหน่วยเป็น บาทต่อ
 กิโลวัตต์ - ชั่วโมง

ผลตอบแทนจากการขายปุ๋ย

โดยผลตอบแทนจากการขายปุ๋ยพิจารณาการขายปุ๋ยชีวภาพที่ออกมาจากกระบวนการผลิตก๊าซชีวภาพ ลบกับราคาปุ๋ยที่ซื้อมาจากเกษตรกร โดย สัดส่วนของราคาคิดจาก สัดส่วนของราคาปุ๋ยย้อนหลัง 5 ปี ของราคาปุ๋ยที่น้อยกว่า 0.8 เท่าของราคาปัจจุบัน คิดที่ 0.8 เท่าของราคาปัจจุบัน ราคาปุ๋ยที่อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.2 เท่าของราคาปัจจุบัน คิดที่ 1 เท่าของราคาปัจจุบัน และ ราคาปุ๋ยที่สูงกว่า 1.2 เท่าของราคาปัจจุบัน คิดที่ 1.2 เท่าของราคาปัจจุบัน แต่จากการโทรศัพท์สอบถามจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่าราคาปุ๋ยชีวภาพสามารถตรวจสอบย้อนหลังเก็บได้เพียง 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน เดือนธันวาคม ปี 2552 และเดือน มกราคม เดือน กุมภาพันธ์ ปี 2553 ขณะที่ราคาปุ๋ยดังกล่าวในท้องตลาดมีค่าที่ไม่แน่นอน เนื่องจากไม่มีการควบคุมจากภาครัฐ เพื่อให้สามารถคำนวณได้จึงคิดสัดส่วนผลตอบแทนจาก การขายปุ๋ยจากทั้งสามกลุ่มเป็น 5% : 90% : 5% หรือ 1 : 18 : 1

ผลตอบแทนจากการขายคาร์บอนเครดิต

ผลตอบแทนจากการขายคาร์บอนเครดิต แบ่งเป็น 3 ช่วงดังนี้คือ ผลตอบแทนน้อยกว่า 12 ยูโรต่อตันของคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดได้, ผลตอบแทนระหว่าง 12 ถึง 14 ยูโรต่อตันของคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดได้ และ ผลตอบแทนที่มากกว่า 14 ยูโรต่อตันของคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดได้ โดยสัดส่วนของผลตอบแทนหาได้จากข้อมูลย้อนหลัง 12 เดือน ขององค์กรที่ดูแลด้านคาร์บอนเครดิต European Climate Exchange

นอกจากนี้ผลตอบแทนจากการขายคาร์บอนเครดิต อาจพิจารณาในรูปของปริมาณก๊าซชีวภาพที่สามารถผลิตได้ ซึ่งสามารถนำมาคิดต่อในรูปของปริมาณก๊าซมีเทนที่นำไปผลิตเป็นก๊าซชีวภาพซึ่งนับเป็นก๊าซเรือนกระจกที่สามารถลดได้ เทียบเป็น 21 เท่าของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ปริมาณของก๊าซชีวภาพที่สามารถผลิตได้นี้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีที่ใช้ในระบบผลิตก๊าซชีวภาพโดยพิจารณาปริมาณก๊าซชีวภาพต่อ COD removal ในหน่วยของลูกบาศก์เมตรของก๊าซชีวภาพ ต่อ กิโลกรัมของ COD Removal แสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

ปริมาณก๊าซชีวภาพต่อ COD Removal แยกตามเทคโนโลยี

การวิเคราะห์	เทคโนโลยี การไหลขึ้น	เทคโนโลยี บ่อคลุม	เทคโนโลยี ถังกวน สมบูรณ์	เทคโนโลยี ตริงฟิล์ม	เทคโนโลยี ราง ลูกผสม
ปริมาณก๊าซชีวภาพ ต่อCOD removal (ลบ.ม. ก๊าซชีวภาพ/ kg. COD removal)	0.45	0.45	0.49	0.43	0.49

4.3 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ความเสี่ยง

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงในการเลือกตำแหน่งที่เหมาะสมในการสร้างโรงไฟฟ้าที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลโคนม สามารถพิจารณาได้จากปัจจัยที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วในการสร้างโรงไฟฟ้าด้วยที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร อย่างไรก็ตาม สำหรับโรงไฟฟ้าที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลโคนมมีลักษณะเฉพาะบางอย่างที่ไม่เหมือนกับปัจจัยสำหรับโรงไฟฟ้าที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ตัวอย่างเช่น ปริมาณของก๊าซชีวภาพที่ผลิตได้ กำลังการผลิตจากปริมาณของมูลโคเทียบกับมูลสุกรในแต่ละวัน ช่วงอายุในการนำมูลของโคนมเทียบกับมูลสุกรมาใช้ประโยชน์ในการผลิตไฟฟ้า ปัจจัยทางด้านค่าขนส่งในการขนส่งมูลโคนม ในขณะระบบที่มีการใช้มูลสุกรส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายส่วนนี้ ทั้งนี้เพราะลักษณะของฟาร์มโคนมส่วนใหญ่เป็นลักษณะการเลี้ยงแบบกระจายตัวและมีการจัดเก็บมูลโคนมที่ยังไม่เหมาะสม ขณะที่ ฟาร์มสุกร จะเลี้ยงรวมกันเป็นปริมาณมาก และมีระบบจัดเก็บที่ดีกว่า ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากการลงสำรวจพื้นที่จริงและสอบถามโดยตรงจากเกษตรกร

ในการศึกษาเรื่องความเสี่ยงนั้น มีขั้นตอนดังได้แสดงในบทที่ 3 ดังนี้คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การระบุความเสี่ยง
3. การประเมินความเสี่ยง
4. การสร้างแผนจัดการ
5. การติดตามสอบทาน

4.3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการศึกษาความเสี่ยงนี้ คือ การศึกษาความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการเลือกตำแหน่งของโรงไฟฟ้าที่ผลิตด้วยก๊าซชีวภาพจากมูลโคนม

4.3.2 การระบุความเสี่ยง

ความเสี่ยงที่ทำให้เกิดผลต่อการเลือกตำแหน่งของโรงไฟฟ้านั้นสามารถให้ผลได้ทั้งผลดีและผลเสีย ในการศึกษานี้ได้ทำขึ้นโดยการคิดความเสี่ยงทางการเงินโดยแบ่งออกเป็นปัจจัยทางด้านต้นทุน และปัจจัยทางด้านผลตอบแทน สามารถแสดงได้ดังภาพ ที่ 4.3 ซึ่งสามารถนำปัจจัยเสี่ยงต่างๆ มาอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 4.3

ปัจจัยความเสี่ยงกับความสัมพันธ์ที่มีผลทางด้านการเงินและผลทางเศรษฐศาสตร์

4.3.3 การประเมินความเสี่ยง

ในการประเมินความเสี่ยงเริ่มต้นด้วยการสร้างแผนภูมิต้นไม้ขึ้นมามีภาพที่ 4.8 จากนั้นจึงทำการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลและผลกระทบที่เกิดขึ้น คิดออกมาเป็นน้ำหนักความสำคัญ

การให้น้ำหนักความสำคัญ

เป็นการเปรียบเทียบตัวเลือก หรือปัจจัยที่ต้องการพิจารณาเป็นคู่ๆ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของปัจจัยในระดับที่สูงกว่าเป็นเกณฑ์

ตัวอย่างในการให้น้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ การให้น้ำหนักความสำคัญสำหรับพาหนะขนส่งในการขนส่งมูลโค พิจารณาจากข้อมูลจริงที่ได้ทำการศึกษา และนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกัน ดังแสดงในตาราง ที่ 4.3 โดยจากข้อมูล ค่าขนส่งเฉลี่ยจากการใช้รถกระบะ

คิดเป็น 0.0137 บาทต่อกิโลกรัมต่อกิโลเมตรในการขนส่ง ขณะที่ ค่าขนส่งเฉลี่ยจากการใช้รถบรรทุก 6 ล้อ ขนาดเล็กคิดเป็น 0.0057 บาทต่อกิโลกรัมต่อกิโลเมตรในการขนส่ง ค่าของต้นทุนในการขนส่งต้องคิดเป็นส่วนกลับเพราะว่าค่าขนส่งที่น้อยเป็นผลดีกว่าค่าขนส่งที่มาก จึงมีคะแนนสูงกว่า

ตารางที่ 4.3

ตัวอย่างการเปรียบเทียบตัวเลือกแบบ Pairwise ในการให้น้ำหนักความสำคัญ
ในการประเมินความเสี่ยง

ปัจจัยด้านพาหนะขนส่ง	รถกระบะ	รถบรรทุก 6 ล้อขนาดเล็ก
รถกระบะ	1	$1/2.39 = 0.42$ $= 1/(0.0137/0.0057)$
รถบรรทุก 6 ล้อขนาดเล็ก	$2.39 = 1/(0.0057/0.0137)$	1

จากตารางที่ 4.3 สามารถอธิบายได้ว่า คะแนนของรถบรรทุก 6 ล้อคิดเป็น 2.39 เท่าของคะแนนของรถกระบะ เมื่อพิจารณาจากผลดีในด้านค่าขนส่งซึ่งได้จากการคิดเป็น ค่าขนส่งต่อน้ำหนักบรรทุกต่อระยะทางที่ขนส่ง

4.3.4 การสร้างแผนจัดการ

ในที่นี้การสร้างแผนจัดการคือ การวิเคราะห์ความอ่อนไหว โดยมีการพิจารณาเมื่อมีปัจจัยที่ทำให้สัดส่วนระหว่างปัจจัยต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในการศึกษานี้ประกอบด้วย

การเปลี่ยนแปลงของราคามันที่ส่งผลให้สัดส่วนของผลตอบแทนเพิ่มขึ้นเป็น 10%, 20% และ 40 % และการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ผลตอบแทนลดลงเป็น 10%, 20% และ 40 %

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนโคนมเนื่องจากโรคระบาด ส่งผลให้สัดส่วนของผลตอบแทนลดลงเป็น 10%, 20% และ 40 %

และสุดท้ายการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารสัตว์ทำให้ต้นทุนในการผลิต เพิ่มขึ้นเป็น 10%, 20% และ 40 % และการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ผลตอบแทนลดลงเป็น 10%, 20% และ 40 %

4.3.5 การติดตามสอบทาน

ในการติดตามสอบทาน ควรมีการทำเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลดิบ เช่นจำนวนโคนม ราคาอาหารสัตว์ ราคาโคนม ต้นทุนการก่อสร้าง ต้นทุนการดำเนินการและการซ่อมบำรุง ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัย และผลที่จะใช้ในการพิจารณามีความน่าเชื่อถือมากขึ้น